

การประเมินมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคในเขตเทศบาลนคร และเทศบาลเมือง พื้นที่เขตสุขภาพที่ 7 ปี พ.ศ.2562

The Evaluation Performance Criteria of Disease Free Child Care Center under the Urban Area Organization 7th Public Health Region in 2019

ประวีณา สัชชาพงษ์ พ.ย.บ. (พยาบาลศาสตร์)

ดวงใจ ไทยวงษ์ ส.ม. (สาธารณสุขศาสตร์)

ศุจินันท์ ตรีเดช ส.บ. (สาธารณสุขศาสตร์)

ชลิดา อนสุริยา ส.บ. (สาธารณสุขศาสตร์)

Praweena Satchapong B.N.S. (Nursing Science)

Duangjai Thaiwong M.P.H. (Public Health)

Sujinun Treedetch B.P.H. (Public Health)

Chalida Anusuriya B.P.H. (Public Health)

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น

The Office of Disease Prevention and Control 7 Khon Kaen

Received: April 28, 2020

Revised: February 28, 2021

Accepted: March 16, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบตัดขวาง (Cross-sectional Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินผลตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคในเขตเมือง พื้นที่เขตสุขภาพที่ 7 ตาม แบบประเมินมาตรฐานงานศูนย์เด็กปลอดโรค ปี 2561 กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข กลุ่มตัวอย่างคือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครและ เทศบาลเมืองในเขตสุขภาพที่ 7 ทุกแห่งรวม 25 แห่ง เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ สังเกต ของคณะผู้วิจัย ตามแบบประเมินศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค เก็บข้อมูลระหว่างเดือน ธันวาคม 2561 - มิถุนายน 2562 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ และร้อยละ

ผลการศึกษาพบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผลการประเมินผ่านเกณฑ์ จำนวน 13 แห่ง (ร้อยละ 52.00) ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 12 แห่ง (ร้อยละ 48.00) โดยมีช่องว่างที่ต้องพัฒนาสอดคล้องกันทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านบริหารจัดการ พบว่าไม่มีการประชุมคณะกรรมการ/คณะทำงานในเรื่อง การดูแลสุขภาพอนามัยและการพัฒนาสุขภาพของเด็ก (ร้อยละ 56.00) 2) ด้านบุคลากร พบว่า ไม่มีการบันทึกและติดตามการได้รับวัคซีนเด็กในความดูแลครบถ้วนตามเกณฑ์ (ร้อยละ 94.00) ไม่มีแบบบันทึกปัญหาสุขภาพและการดูแลเบื้องต้นของเด็ก (ร้อยละ 76.00) ครูผู้ดูแลเด็ก ไม่มีการตรวจสุขภาพประจำปี/ผลการตรวจภาพรังสีปอดครบทุกคน (ร้อยละ 68.00) ไม่มีตารางกิจกรรมให้ความรู้การป้องกันควบคุมโรค (ร้อยละ 60.00) 3) ด้านอาคารสถานที่สุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม พบว่าจำนวนโถส้วม ถ่ายอุจจาระไม่ได้สัดส่วนต่อจำนวนเด็ก (ร้อยละ 52.00) และ 4) ด้านวัสดุอุปกรณ์ในการดูแลป้องกันควบคุมโรค พบว่า ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาลเบื้องต้น (ร้อยละ 28.00) เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ เทศบาลเมืองและเทศบาลนคร ผู้บริหารควรมีนโยบาย การจัดการอย่างเป็นระบบและปฏิบัติ มีความรู้และทักษะการนำไปใช้อย่างถูกต้องในเรื่องศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยกำหนดคุณสมบัติของครู ผู้ดูแลเด็ก ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปีและมีผลการตรวจภาพรังสีปอดครบทุกคน / ควรมีนโยบายและสนับสนุนให้คณะกรรมการ/ คณะทำงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการประชุมอย่างสม่ำเสมอกำหนดให้เรื่อง การดูแลสุขภาพอนามัยและการพัฒนาสุขภาพของเด็กเป็นวาระประจำ ให้รายงานความก้าวหน้าผลการตรวจและการดูแลสุขภาพเบื้องต้น ความครอบคลุม ได้รับวัคซีนครบถ้วนตามเกณฑ์ การจัดกิจกรรมให้ความรู้ จัดสรรงบประมาณในการจัดหาโถส้วมและอ่างล้างมือให้ได้

สัปดาห์ตามมาตรฐาน วัตถุประสงค์ในการปฐมพยาบาลตลอดจนแบบฟอร์มต่าง ๆ ให้พร้อมและเอื้อต่อการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคและดูแลสุขภาพเด็กเบื้องต้นให้เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็ก ปลอดภัย เพื่อให้เด็กได้รับบริการที่ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัย มีภูมิคุ้มกันต่อโรคและสุขภาพ ในศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก

คำสำคัญ: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดภัย

Abstract

Evaluation performance of disease free child care center. It is an assessment according to the plan for prevention of disease control in children. This study was a cross-sectional research. The objective is to assess the preventive operation of disease control in the child development center in accordance with the operating requirements of the medical center. 4 side, Include management, personnel, environment and sanitary facilities, and Material equipment to protect the disease. Total 35 criteria total points from 28 points (80%) or more. The sample is child development center under the urban area organization 7th public health region, 25 centers. Collect information by interview the observation of the researcher. According to the assessment of disease free child development center. Collect data between December 2561-June 2562. The statistics used to analyze data are the frequency and percentage.

The results of the study showed that. Children development center, assessment result 13 centers (52.00%) not qualified 12 centers (48.00%). There is a gap that must be developed in all 4 sides. 1) Management find that no board meeting/ working group on the subject health care and health development of children (56.00%). 2) The personnel find that child vaccination is not recorded and tracked in full care by the criteria (94.00%). No record of health issues and basic care of children (76.00%). No annual health check-up/pulmonary radiation examination results (68.00%). There is no activity table to educate the prevention of disease Control (60.00%). 3) Environment and sanitary facilities find that the amount of the toilets is not proportional to the number of children (52.00%). And 4) Material equipment to protect the disease find that no material to First aid equipment (28.00%). This study suggested that the urban Area, Executives should have a policy systematic management. And the operators have the knowledge and skills to apply correctly in the child development center. By defining the qualifications of the teacher. Receive Annual health check-up and a full range of pulmonary radiation detection results. A policy and support for the board of directors/working committees should be meeting regularly. To provide health care and health development of children as a recurring agenda. Make a preliminary report on your results and health care. The coverage has been vaccinated in accordance with the criteria. There is activity table to educate the prevention of disease control. Allocate budgets in the supply of toilets and sinks to the standard. Material of First aid equipment and various forms. And contributing to surveillance, prevention and control and early childhood health care. Compliance with the requirements criteria of disease free child care center. Finally, the child to receive a standard service. Safe immunity to disease and health hazards in the children development center.

Keywords: Child Development Center, Criteria of Disease Free Child Care Center

บทนำ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นศูนย์ของการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของเด็ก ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสมอง หากเด็กเกิดการเจ็บป่วยจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านต่างๆของเด็ก บางรายอาจพิการ หรือเสียชีวิตได้ และเป็นสถานที่ที่มีเด็กอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก และมีกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันอย่างหลากหลาย ทั้งเรียน เล่น กิน และนอน มีการสัมผัสและการคลุกคลีระหว่างกันอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นสาเหตุและปัจจัยที่สำคัญของการเจ็บป่วยของเด็ก และทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคภายในศูนย์เด็กเล็กได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะโรคติดต่อที่พบได้บ่อย เช่น โรคหัด ไข้หวัดใหญ่ ปอดบวม อหิวาห์ รัง มือ-เท้า-ปาก หัด หัดเยอรมัน คางทูม และอีสุกอีใส ซึ่งหลายโรคถ้าไม่ได้รับการดูแลรักษาที่ดีก็อาจเกิดภาวะแทรกซ้อนทำให้เสียชีวิตได้⁽¹⁾ ประกอบกับการที่เด็กมาอยู่รวมกันมาก ๆ หากมีโรคติดต่อก็อาจติดต่อหรือระบาดไปสู่เด็กคนอื่น ๆ ได้ง่าย จากข้อมูลการเฝ้าระวังโรคมือเท้าปาก พบว่าเด็กมากกว่า 2 ใน 3 ที่ป่วยเป็นโรคมือเท้าปาก เป็นเด็กที่อยู่ในศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล⁽²⁾ จึงต้องมีการบริหารจัดการดูแลด้านการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรค อย่างไรก็ตาม ในสภาพปัจจุบันที่โรคติดต่อมีการพัฒนาเชื้อโรคหรือสายพันธุ์ใหม่อยู่เสมอ การเพิ่มมาตรการในการเฝ้าระวัง ป้องกันล่วงหน้า และแยกเด็กป่วยควบคุมโรคอย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นมาตรการที่จำเป็นในการต่อยอดพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้มีความปลอดภัยมากขึ้น โดยมาตรการที่สำคัญที่ครูผู้ดูแลเด็กดำเนินการได้เป็นอย่างดี คือ การตรวจคัดกรองเด็กที่ป่วยได้ ทำการแยกเด็กที่ป่วยจากเด็กปกติ ดูแลทำความสะอาดสิ่งของและของเล่นที่อาจมีการปนเปื้อนเชื้อ และปิดศูนย์เด็กเล็กในกรณีที่พบมีผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้น หรือตามข้อกำหนดของศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค^(3,4)

กรมควบคุมโรคโดยสำนักโรคติดต่อทั่วไป ได้มีการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคติดต่อในกลุ่มเด็กปฐมวัย โดยในปี พ.ศ. 2554 - 2556 ได้มีการดำเนินงานโครงการศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคโดยมีเกณฑ์/มาตรการสำหรับศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลเพื่อป้องกันและควบคุมโรค และทำการศึกษาประสิทธิผลของมาตรการ

ศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค พบว่า มาตรการดังกล่าวสามารถลดอัตราป่วยโรคมือเท้าปากในพื้นที่ที่ไม่ให้เพิ่มขึ้นได้ร้อยละ 56.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁽⁵⁾ อย่างไรก็ตาม ผลการประเมินเป็นภาพรวมของประเทศไม่เฉพาะเจาะจงของสภาพปัญหาในแต่ละพื้นที่ อาจส่งผลต่อข้อจำกัดของการนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาศูนย์เด็กปลอดโรคในแต่ละพื้นที่ได้⁽⁶⁾ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น ได้มีการสนับสนุนการดำเนินงานตามมาตรการอย่างต่อเนื่อง เห็นว่าควรมีการประเมินตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์เด็กปลอดโรคในเขตเมืองพื้นที่เขตสุขภาพที่ 7 เพื่อทราบข้อมูลสภาพจริงของการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์เด็กปลอดโรค ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สุขาภิบาล และอนามัยสิ่งแวดล้อม และด้านวัสดุอุปกรณ์ ในการดูแลป้องกันควบคุมโรค คาดว่าผลที่ได้จะทำให้ทราบว่าข้อมูลที่เป็นประเด็นในการพัฒนาและเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารในการขับเคลื่อนการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อในเด็ก ให้สอดคล้องกับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปลอดโรคในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคในเขตเมือง พื้นที่เขตสุขภาพที่ 7

ขอบเขตการศึกษา

การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลเมือง เทศบาลนคร ในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 7 เป็นการประเมินโดยใช้แบบประเมินเกณฑ์การดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามข้อกำหนดในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ.2561

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการศึกษา (Study design) นี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบตัดขวาง (Cross-sectional Descriptive Research) การประเมินตามเกณฑ์การดำเนินงาน

มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค

2. **พื้นที่ทำการศึกษา** ผู้วิจัยทำการศึกษา 1) ผู้บริหารหรือหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่เขตเมือง 2) ครูหรือผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพื้นที่เขตเมือง เขตสุขภาพที่ 7 จำนวน 25 เทศบาล ทั้งหมด 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนครและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลเมือง เขตสุขภาพที่ 7 ใน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ ทุกแห่ง จำนวน 25 แห่ง ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารหรือหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ครูหรือผู้ดูแลเด็ก ทั้งหมดจำนวน 150 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนครและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลเมือง เขตสุขภาพที่ 7 ใน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ ทุกแห่ง จำนวน 25 แห่ง เป็นตัวแทนคือ 1) ผู้บริหารหรือหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นตัวแทน แห่งละ 1 คน จำนวน 25 คน 2) ครูหรือผู้ดูแลเด็ก เป็นตัวแทน แห่งละ 1 คน จำนวน 25 คน รวมแห่งละ 2 คน รวมทั้งหมดเป็นจำนวน 50 คน

5. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ แบบประเมินมาตรฐานงานศูนย์เด็กปลอดโรคปี 2561 กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข โดยใช้คำตอบจากการสอบถาม การสังเกต และการบันทึกเพิ่มเติมที่พบในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเป็นแบบประเมินศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคตามมาตรการของกรมควบคุมโรค มีทั้งหมด 35 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน จะผ่านเกณฑ์ และต้องได้คะแนนรวมตั้งแต่ 28 คะแนน ขึ้นไป (ร้อยละ 80.00)

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต การพูดคุยกับผู้บริหาร หัวหน้าศูนย์เด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก เจ้าหน้าที่ศูนย์เด็กเล็ก และผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ศูนย์เด็กเล็กเขตเมืองทุกแห่ง แห่งละ 2 คน จำนวน 25 แห่ง รวมเป็นจำนวน 50 คน ระหว่างเดือนธันวาคม 2561- มิถุนายน 2562 โดยได้ดำเนินการเลือกพื้นที่เขตเทศบาลนคร และเทศบาลเมือง ประสานพื้นที่วิจัย เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัย ดำเนินการลงไปเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่วิจัย โดยมีผู้วิจัยสอบถามโดยใช้คำถามปลายเปิด สังเกตและตรวจสอบการดำเนินงาน ป้องกันควบคุมโรคในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหัวข้อแบบประเมินที่กำหนดให้และบันทึกข้อมูลลงในแบบประเมิน ศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคตามความเป็นจริง รวมทั้งระบุเหตุผลที่ไม่ผ่านการประเมินในแต่ละหัวข้อ เพื่อให้คำแนะนำแก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการดำเนินงาน ปรับปรุงแก้ไขต่อไป รวบรวมผลการดำเนินงาน หลักฐานอย่างมีระบบและเป็นระเบียบตามข้อกำหนด และแนวทางการประเมินการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคติดต่อในศูนย์เด็กเล็กให้พร้อมเพื่อความสะดวกในการตรวจสอบ

7. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการศึกษา

1) ข้อมูลเชิงปริมาณ ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ และร้อยละ

2) จัดเรียงข้อมูล แยกแยะและจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งนำเสนอประเด็นข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตามมาตรฐานแต่ละด้าน

3) การแปลผลประเมิน เกณฑ์ประเมินมีทั้งหมด 35 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน ผ่านเกณฑ์ต้องได้คะแนนรวมตั้งแต่ 28 คะแนน ขึ้นไป (ร้อยละ 80.00)

ผลการศึกษา

ผลการประเมินตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคพื้นที่เขตเมือง เขตสุขภาพที่ 7 แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. ข้อมูลทั่วไป และผลการประเมินตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคพื้นที่เขตเมือง เขตสุขภาพที่ 7 2. การ

สังเกตและตรวจสอบการประเมินตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคจำแนกรายด้าน และประเด็นที่สามารถดำเนินการได้และไม่ได้ตามเกณฑ์การประเมิน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป และผลการประเมินตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคพื้นที่เขตเมือง เขตสุขภาพที่ 7

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น ทำการประเมินตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคพื้นที่เขตเมือง เขตสุขภาพที่ 7 ที่ตั้งอยู่ในเขตรับผิดชอบจำนวน 25 แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาล จำนวน

11 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 44.00 และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลเมืองจำนวน 14 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 56.00 พบว่าผลการประเมินตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคพื้นที่เขตเมือง เขตสุขภาพที่ 7 โดยผ่านเกณฑ์จำนวน 13 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 52.00 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนครผ่านเกณฑ์ จำนวน 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 54.54 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลเมือง มีความพร้อมโดยผ่านเกณฑ์จำนวน 7 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50.00 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน ร้อยละ ผลการประเมินตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคพื้นที่เขตเมือง เขตสุขภาพที่ 7

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพื้นที่เขตเมือง	จำนวน (ร้อยละ)	ผลการประเมินมาตรฐาน	
		ผ่านเกณฑ์ จำนวน (ร้อยละ)	ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน (ร้อยละ)
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนคร	11 (44.00)	6 (54.54)	5 (45.45)
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลเมือง	14 (56.00)	7 (50.00)	7 (50.00)
รวม	25 (100.00)	13 (52.00)	12 (48.00)

2. การสังเกตและตรวจสอบการประเมินตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคจำแนกรายด้าน

2.1 ผลการประเมินตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคพื้นที่เขตเมือง เขตสุขภาพที่ 7 ทั้งหมด 25 แห่ง จำแนกรายด้าน

2.1.1 ด้านบริหารจัดการพบว่า ประเด็นที่มีการดำเนินงานผ่านเกณฑ์การประเมินมากที่สุดคือ ศูนย์เด็กเล็กมีนโยบาย หรือแผนปฏิบัติงาน หรือโครงการประจำปีในการป้องกันควบคุมโรคติดต่อของศูนย์เด็กเล็ก คิดเป็นร้อยละ 48.00 รองลงมา คือ ศูนย์เด็กเล็กมีการประชุมคณะกรรมการหรือคณะทำงานในเรื่อง การดูแลสุขภาพอนามัยและการพัฒนาสุขภาพของเด็ก คิดเป็นร้อยละ 44.00 ด้านบริหารจัดการ

2.1.2 ด้านบุคลากร พบว่า ประเด็นที่มีการดำเนินงานผ่านเกณฑ์การประเมินมากที่สุด มี 2 ประเด็น คือ การปฏิบัติตัวที่ถูกต้องของครูและผู้ดูแลเด็กกรณีเจ็บป่วยเป็นโรคติดต่อทางเดินหายใจ และโรคอุจจาระร่วง แต่จำเป็นต้องมาปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 100.00 รองลงมาคือ ครูและผู้ดูแลเด็กทุกคนได้รับการอบรมในการป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพ/เด็กล้ามือด้วยน้ำและสบู่ทุกวัน และล้างมือได้อย่างถูกต้อง/เครื่องนอนสะอาด และจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วน คิดเป็นร้อยละ 96.00 ส่วนประเด็นที่มีการดำเนินงานผ่านเกณฑ์การประเมินน้อยที่สุด คือ เด็กทุกคนมีบันทึกการได้รับวัคซีนครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กรมควบคุมโรคกำหนด โดยสุมแบบบันทึกประวัติการได้รับวัคซีนของเด็ก คิดเป็น

ร้อยละ 4.00

2.1.3 ด้านอาคารสถานที่สุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม พบว่า ประเด็นที่มีการดำเนินงานผ่านเกณฑ์การประเมินมากที่สุด 2 ประเด็น คือ น้ำดื่มมีปริมาณไม่น้อยกว่า 500 มิลลิลิตร/คน/วัน และน้ำใช้มีปริมาณเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 100.00 รองลงมา คือ ประเด็น อ่างล้างมือ/สถานที่ล้างมือ สะอาด ไม่มีคราบสกปรก ไม่มีกลิ่นเหม็น และน้ำที่ใช้ต้องสะอาดไม่มีกลิ่น ตะกอน แหล่งน้ำอาจมาจากน้ำประปา หรือน้ำบาดาล หรือน้ำที่สะอาดปลอดภัย ภาชนะกักเก็บน้ำต้องสะอาด มีฝาปิดมิดชิด คิดเป็นร้อยละ 96.00 ส่วนประเด็นที่มีการดำเนินงานผ่านเกณฑ์การประเมินน้อยที่สุด คือ จำนวนโถส้วมถ่าย

อุจจาระ โดยเฉลี่ยอย่างน้อย 1 โถ ต่อเด็ก 10-12 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00

2.1.4 ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ประเด็นที่มีการดำเนินงานผ่านเกณฑ์การประเมินมากที่สุด คือ มีอุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการสอน เรื่องการป้องกันควบคุมโรคในศูนย์เด็กเล็ก คิดเป็นร้อยละ 100.00 รองลงมาคือ ประเด็นศูนย์เด็กเล็กจัดให้มีอุปกรณ์ในการป้องกันควบคุมโรคครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 92.00 ประเด็นที่มีการดำเนินงานผ่านเกณฑ์การประเมินน้อยที่สุด คือ ศูนย์เด็กเล็กจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 72.00 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ผลการประเมินตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคจำแนกรายด้าน

เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน	
	ผ่านเกณฑ์ จำนวน (ร้อยละ)	ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน (ร้อยละ)
ด้านบริหารจัดการ		
1. ศูนย์เด็กเล็กมีนโยบาย หรือแผนปฏิบัติงาน หรือโครงการประจำปีในการป้องกันควบคุมโรคติดต่อของศูนย์เด็กเล็ก	12 (48.00)	13 (52.00)
2. ศูนย์เด็กเล็กมีการประชุมคณะกรรมการหรือคณะทำงานในเรื่อง การดูแลสุขภาพอนามัยและการพัฒนาสุขภาพของเด็ก	11 (44.00)	14 (56.00)
ด้านบุคลากร		
3. ศูนย์เด็กเล็กมีสัดส่วนครูและผู้ดูแลเด็ก โดยเฉลี่ยอย่างน้อย 1 คน ต่อเด็ก 20 คน	17 (68.00)	8 (32.00)
4. ครูและผู้ดูแลเด็กทุกคน ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี หรือตรวจภาพรังสีปอดอย่างน้อยทุก 1-2 ปี	8 (32.00)	17 (68.00)
5. ครูและผู้ดูแลเด็กทุกคนได้รับการอบรมในเรื่อง การป้องกันควบคุมโรคติดต่อที่พบบ่อยในศูนย์เด็กเล็ก จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	24 (96.00)	1 (4.00)
6. ถ้าท่านป่วยเป็นโรคติดต่อเชื้อทางเดินหายใจ เช่น โรคหวัด แต่จำเป็นต้องมาปฏิบัติงานท่านคิดว่าจะปฏิบัติตนอย่างไร	25 (100.00)	0 (0.00)
7. ถ้าท่านป่วยเป็นโรคอุจจาระร่วง แต่จำเป็นต้องมาปฏิบัติงาน ท่านคิดว่าจะปฏิบัติตนอย่างไร	25 (100.00)	0 (0.00)

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ผลการประเมินตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคจำแนกรายด้าน (ต่อ)

เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน	
	ผ่านเกณฑ์ จำนวน (ร้อยละ)	ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน (ร้อยละ)
8. ศูนย์เด็กเล็กมีตารางกิจกรรมให้ความรู้ เรื่อง การป้องกันควบคุมโรคติดต่อสำหรับเด็กอย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	10 (40.00)	15 (60.00)
9. มีกิจกรรมให้เด็กล้างมือด้วยน้ำและสบู่ทุกวัน และเด็กสามารถล้างมือได้อย่างถูกต้อง ให้ครูและผู้ดูแลเด็กคัดเลือกเด็ก จำนวน 5 คน ล้างมือให้ดู	24 (96.00)	1 (4.00)
10. ครูและผู้ดูแลเด็กจัดทำแฟ้มประวัติสุขภาพประจำตัวเด็ก ทุกคน ภายในศูนย์ ซึ่งประกอบด้วย แบบบันทึกประวัติการได้รับวัคซีนและแบบบันทึกปัญหาสุขภาพ และการดูแลเบื้องต้นของเด็ก	6 (24.00)	19 (76.00)
11. ครูและผู้ดูแลเด็กบันทึกอาการป่วยของเด็กในแบบคัดกรองอาการป่วยราย ห้องเรียน ทุกคน ทุกวัน	14 (56.00)	11 (44.00)
12. หากมีเด็กป่วยเกิดขึ้นระหว่างอยู่ในศูนย์เด็กเล็ก ท่านมีแนวทางการแยกเด็กป่วย อย่างไร	22 (88.00)	3 (12.00)
13. เด็กทุกคนมีบันทึกการได้รับวัคซีนครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กรมควบคุมโรคกำหนด โดยสุ่มแบบบันทึกประวัติการได้รับวัคซีนของเด็ก	1 (4.00)	24 (96.00)
14. ครูและผู้ดูแลเด็กจัดกิจกรรมให้ความรู้กับผู้ปกครองเรื่องโรคติดต่อที่พบบ่อย ในเด็ก อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยประสานเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานสาธารณสุข	22 (88.00)	3 (12.00)
15. ครูและผู้ดูแลเด็กมีการตรวจสอบคุณภาพนมก่อนให้เด็กดื่มหรือไม่ อย่างไร	24 (96.00)	1 (4.00)
16. ครูและผู้ดูแลเด็กจัดให้มีแก้วน้ำดื่มเฉพาะตัวเด็กครบทุกคน และจัดเก็บแก้วน้ำในที่สะอาด ไม่ปะปนกับของผู้อื่น และสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร	17 (68.00)	8 (32.00)
17. ครูและผู้ดูแลเด็กทำความสะอาดแก้วน้ำดื่มส่วนตัวของเด็ก ทุกวัน หรือกรณีจัดให้มีแก้วน้ำส่วนรวม เฉพาะคน เฉพาะครั้ง ควรทำความสะอาด ทุกครั้งหลังใช้	20 (80.00)	5 (20.00)
18. เครื่องนอนสะอาด ไม่มีคราบ ไม่มีกลิ่นเหม็น	24 (96.00)	1 (4.00)
19. สังเกตความสะอาดของเล่นเด็กทุกประเภท	22 (88.00)	3 (12.00)
20. ศูนย์เด็กเล็กจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วนตามกิจกรรม ได้แก่ การเรียนรู้ สถานที่ประกอบอาหาร ห้องนอน และห้องส้วมแยกจากกัน	24 (96.00)	1 (4.00)
ด้านอาคารสถานที่สุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม		
21. ศูนย์เด็กเล็กมีพื้นที่ใช้สอย ในห้องนอน หรือห้องกิจกรรม โดยเฉลี่ยอย่างน้อย 2 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน (ประเมินจากห้องที่มีพื้นที่แออัดที่สุด)	18 (72.00)	7 (28.00)

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ผลการประเมินตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคจำแนกรายด้าน (ต่อ)

เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน	
	ผ่านเกณฑ์ จำนวน (ร้อยละ)	ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน (ร้อยละ)
22. สภาพแวดล้อมภายนอกของศูนย์เด็กเล็กสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่มีขยะ เกลื่อนกลาด ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์แมลงวัน ยุง และสัตว์นำโรค	23 (92.00)	2 (8.00)
23. พื้น ผนัง และบริเวณภายในอาคาร แห่ง สะอาด ไม่มีคราบสกปรก ไม่มีกลิ่นเหม็น	21 (84.00)	4 (16.00)
24. ห้องน้ำ ห้องส้วม แห่ง สะอาด ไม่มีคราบสกปรก ไม่มีกลิ่นเหม็น และมีอากาศถ่ายเทสะดวก	22 (88.00)	3 (12.00)
25. อ่างล้างมือ/สถานที่ล้างมือ สะอาด ไม่มีคราบสกปรก ไม่มีกลิ่นเหม็น	24 (96.00)	1 (4.00)
26. ห้องน้ำ ห้องส้วม แยกจากกัน	21 (84.00)	4 (16.00)
27. จำนวนโถส้วมถ่ายอุจจาระ โดยเฉลี่ยอย่างน้อย 1 โถ ต่อเด็ก 10-12 คน	12 (48.00)	13 (52.00)
28. จำนวนก๊อกที่ล้างมือ โดยเฉลี่ยอย่างน้อย 1 จุดต่อเด็ก 10 คน	16 (64.00)	9 (36.00)
29. น้ำดื่ม ต้องมีคุณภาพ	23 (92.00)	2 (8.00)
30. น้ำดื่มมีปริมาณไม่น้อยกว่า 500 มิลลิลิตร/คน/วัน	25 (100)	0 (0.00)
31. น้ำที่ใช้ ต้องสะอาดไม่มีกลิ่น ตะกอน แหล่งน้ำอาจมาจากน้ำประปา หรือน้ำบาดาล หรือน้ำที่สะอาดปลอดภัย ภาชนะกักเก็บน้ำต้องสะอาด มีฝาปิดมิดชิด	24 (96.00)	1 (4.00)
32. น้ำใช้มีปริมาณเพียงพอ	25 (100)	0 (0.00)
ด้านวัสดุอุปกรณ์		
33. ศูนย์เด็กเล็กจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ครบถ้วน	18 (72.00)	7 (28.00)
34. ศูนย์เด็กเล็กจัดให้มีอุปกรณ์ในการป้องกันควบคุมโรคครบถ้วน	23 (92.00)	2 (8.00)
35. มีอุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการสอน เรื่องการป้องกันควบคุมโรค ในศูนย์เด็กเล็ก	25 (100)	0 (0.00)

2.2 ข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประเด็นที่สามารถดำเนินการได้และไม่ได้ตามเกณฑ์ศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามเกณฑ์การประเมิน แยกรายชื่อ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 94.00 ครูผู้ดูแลเด็กไม่ได้บันทึกการได้รับวัคซีนเด็กทุกคนครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กรมควบคุมโรคกำหนด รองลงมา คือ ครูผู้ดูแลเด็กไม่ได้จัดทำแฟ้มประวัติสุขภาพประจำตัวเด็ก ทุกคน ด้วย แบบบันทึกประวัติการได้รับวัคซีนและแบบบันทึกปัญหาสุขภาพและการดูแลเบื้องต้นของเด็ก/ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี หรือตรวจภาพรังสีปอด/มีตารางกิจกรรมให้ความรู้โรคและภัยสุขภาพสำหรับเด็ก /การประชุมคณะกรรมการหรือคณะทำงาน/มีนโยบาย หรือแผนปฏิบัติงาน หรือโครงการประจำปี/จำนวนโถส้วมถ่ายอุจจาระเพียงพอ/มีบันทึกอาการป่วยของเด็กในแบบคัดกรองอาการป่วยรายห้องเรียน ทุกคน ทุกวัน/จำนวนก๊อกล้างมือเพียงพอ/มีสัดส่วนครูและ

ผู้ดูแลเด็กตามเกณฑ์ และมีแก้วนํ้าดื่มครบทุกคน สะอาด ไม่ปะปนกับของผู้อื่น ร้อยละ 76.00, 68.00, 6.00, 56.00, 52.00, 52.00, 44.00, 36.00, 32.00 และ 32.00 ตามลำดับ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สามารถดำเนินการได้ตามเกณฑ์การประเมิน แยกรายชื่อ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 100.00 ครูและผู้ดูแลเด็กดูแลตนเองได้ถูกต้องหากจำเป็นต้องมาปฏิบัติงานขณะเจ็บป่วย/นํ้าดื่มและนํ้าใช้เพียงพอ/มีอุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ รองลงมาคือ มีการตรวจสอบคุณภาพนมก่อนให้เด็กดื่ม/ได้รับการอบรมในการป้องกันควบคุมโรค/มีกิจกรรมให้เด็กล้างมือด้วยนํ้าและสบู่ทุกวัน และเด็กสามารถล้างมือได้ถูกต้อง/เครื่องนอนสะอาดและแบ่งพื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วน ร้อยละ 98.00, 96.00, 96.00, 96.00 และ 96.00 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ร้อยละของศูนย์เด็กเล็ก แยกรายชื่อสูงสุด 10 อันดับแรกที่สามารถดำเนินการได้และไม่ได้ตามเกณฑ์การประเมิน

ลำดับ	ประเด็นที่ผ่านเกณฑ์			ประเด็นที่ไม่ผ่านเกณฑ์		
	ข้อ	เกณฑ์	ร้อยละ	ข้อ	เกณฑ์	ร้อยละ
1	6	ถ้าท่านป่วยเป็นโรคติดต่อเชื้อทางเดินหายใจ เช่น โรคหวัด แต่จำเป็นต้องมาปฏิบัติงาน	100.00	13	มีบันทึกการได้รับวัคซีนครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กรมควบคุมโรคกำหนดทุกคน	94.00
2	7	ถ้าท่านป่วยเป็นโรคอุจจาระร่วง แต่จำเป็นต้องมาปฏิบัติงาน	100.00	10	จัดทำแฟ้มประวัติสุขภาพประจำตัวเด็ก ทุกคน ด้วย แบบบันทึกประวัติการได้รับวัคซีนและแบบบันทึกปัญหาสุขภาพและการดูแลเบื้องต้นของเด็ก	76.00
3	30	นํ้าดื่มมีปริมาณไม่น้อยกว่า 500 มิลลิลิตร/คน/วัน	100.00	4	ครูทุกคน ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี หรือตรวจภาพรังสีปอด	68.00
4	32	นํ้าใช้มีปริมาณเพียงพอ	100.00	8	มีตารางกิจกรรมให้ความรู้ เรื่อง การป้องกันควบคุมโรคติดต่อสำหรับเด็ก	60.00
5	35	อุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ ประกอบการสอน การป้องกันควบคุมโรค	100.00	2	มีการประชุมคณะกรรมการ/คณะทำงานในการดูแลสุขภาพเด็ก	56.00

ลำดับ	ประเด็นที่ผ่านเกณฑ์			ประเด็นที่ไม่ผ่านเกณฑ์		
	ข้อ	เกณฑ์	ร้อยละ	ข้อ	เกณฑ์	ร้อยละ
6	15	การตรวจสอบคุณภาพนมก่อนให้เด็กดื่ม	98.00	1	มีนโยบาย หรือแผนปฏิบัติงาน หรือโครงการประจำปี	52.00
7	5	ทุกคนได้รับการอบรมใน การป้องกัน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพ	96.00	27	จำนวนโถส้วมถ่ายอุจจาระเพียงพอ	52.00
8	9	เด็กล้างมือด้วยน้ำและสบู่ทุกวัน และล้างมือได้อย่างถูกต้อง	96.00	11	บันทึกอาการป่วยของเด็กในแบบคัดกรอง ทุกคน ทุกวัน	44.00
9	18	เครื่องนอนสะอาด	96.00	28	จำนวนก๊อที่ล้างมือเพียงพอ	36.00
10	20	จัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วน	96.00	3	มีสัดส่วนครูและผู้ดูแลเด็กตามเกณฑ์	32.00
				16	มีแก้วนํ้าดื่มครบทุกคน สะอาด ไม่ปะปนกับของผู้อื่น	32.00

สรุปและอภิปรายผล

การประเมินมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคเขตเทศบาลนคร และเทศบาลเมือง เขตสุขภาพที่ 7 ตามเกณฑ์ประเมินการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามข้อกำหนดในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่สุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม และด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสามารถดำเนินงานได้ตามมาตรฐานการประเมิน ผ่านเกณฑ์ จำนวน 13 แห่ง (ร้อยละ 52.00) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนคร ผ่านเกณฑ์ จำนวน 6 แห่ง (ร้อยละ 54.54) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลเมือง ผ่านเกณฑ์ จำนวน 7 แห่ง (ร้อยละ 50.00) โดยประเด็นที่ต้องพัฒนาสอดคล้องกันทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านบริหารจัดการพบว่าไม่มีการประชุม คณะกรรมการ/คณะทำงานในเรื่อง การดูแลสุขภาพ อนามัยและการพัฒนาสุขภาพของเด็ก (ร้อยละ 56.00) ซึ่งการสื่อสารในการดำเนินงานในแต่ละระดับมีความสำคัญต่อความเข้าใจหลักเกณฑ์ มาตรการแนวทางในการทำงานชัดเจนขึ้นการนำนโยบายของผู้บริหารนำไปสู่การปฏิบัติชัดเจนและเข้าใจง่าย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา กาญจนวรรณ บัวจันทร์⁽⁷⁾ เกี่ยวกับความสำเร็จในการ

ดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ที่พบว่ารูปแบบและขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลในเรื่องงบประมาณที่จะนำมาพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพราะขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นอยู่กับรายได้ขององค์กร 2) ด้านบุคลากร พบว่า ไม่มีการบันทึกและติดตามการได้รับวัคซีนเด็กในความดูแลครบถ้วนตามเกณฑ์ (ร้อยละ 94.00) ไม่มีแบบบันทึกปัญหาสุขภาพ และการดูแลเบื้องต้นของเด็ก (ร้อยละ 76.00) ครูผู้ดูแลเด็กไม่มีผลการตรวจสุขภาพประจำปี/ผลการตรวจภาพรังสีปอดครบทุกคน (ร้อยละ 68.00) ไม่มีตารางกิจกรรมให้ความรู้การป้องกันควบคุมโรค (ร้อยละ 60.00) 3) ด้านอาคารสถานที่สุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม พบว่าจำนวนโถส้วมไม่ได้สัดส่วนตามเกณฑ์ (ร้อยละ 52.00) และ 4) ด้านวัสดุอุปกรณ์ในการดูแลป้องกันควบคุมโรค พบว่า ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาลเบื้องต้น (ร้อยละ 28.00) พบว่าด้านบุคลากร ไม่สามารถดำเนินงานตามมาตรการศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคมากที่สุด ประเด็นรองลงมาเป็นด้านการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่สุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม และด้านวัสดุ

อุปกรณ์ในการควบคุมโรค ตามลำดับ ครูและผู้ดูแลเด็กได้รับการอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กและสุขภาพเด็กได้ตามเกณฑ์แต่ขาดทักษะการนำไปปฏิบัติที่ต้องสอดคล้องกับการศึกษาของอนุษณีย์ เทพวรชัย และคณะ⁽⁸⁾ เกี่ยวกับเรื่องศึกษาการดำเนินงานการบริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ในการดำเนินงานการบริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านที่ไม่มีการปฏิบัติตามเกณฑ์ระดับมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ด้านบุคลากร และด้านการจัดสภาพแวดล้อมความสะอาดของอาหารตามลำดับ พบว่า

ประเด็นที่ไม่สามารถดำเนินได้ตามเกณฑ์ประเมินมากที่สุด คือ ด้านการบันทึกและติดตามการได้รับวัคซีนเด็กในความดูแลครบถ้วนตามเกณฑ์ ไม่มีแบบบันทึกปัญหาสุขภาพและการดูแลเบื้องต้นของเด็ก จัดตารางกิจกรรมให้ความรู้การป้องกันควบคุมโรค ตามลำดับ ซึ่งจากการสังเกตพบว่า ครูและผู้ดูแลเด็กขาดความรู้และทักษะในการบันทึกตารางการรับวัคซีนของเด็กค่อนข้างเป็นเรื่องละเอียดและยากสำหรับครูและผู้ดูแลเด็ก ส่งผลต่อการได้รับวัคซีนในเด็กตามเกณฑ์ได้น้อยและหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่จะตรวจสุขภาพปากและฟันในเด็กที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุก 6 เดือน แต่การติดตามความครอบคลุมวัคซีนจะดูในเด็กที่เข้ารับการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งจะทำให้ล่าช้าเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับวัคซีนไม่ได้ตามเกณฑ์ความครอบคลุมการรับวัคซีน ซึ่งจะส่งผลต่อโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีนระดับได้ง่ายขึ้น ในส่วนการบันทึกสุขภาพมีหลายแบบฟอร์ม แต่ขาดการสรุปและนำไปใช้ซึ่งข้อมูลหรือการขาดการส่งคืนข้อมูลให้ผู้ปกครองหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทำให้ไม่บันทึกข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้รับรู้ภาวะสุขภาพภาพรวมของเด็กในความรับผิดชอบได้ไม่ครบถ้วนในทุกด้าน สอดคล้องกับการศึกษาของ กาญจนวรรณ บัวจันทร์⁽⁷⁾ เกี่ยวกับความสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคของศูนย์เด็กเล็กที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคมีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอด

โรค ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าถึงแม้จะมีความรู้ในเรื่องของการดำเนินงานแต่ถ้าขาดทักษะแล้วนำไปประยุกต์หรือปฏิบัติได้ถูกต้อง ก็ไม่สามารถที่จะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ ประเด็นความพร้อมในการดำเนินงานทั้งในส่วนการที่ผู้บริหารมีนโยบาย การจัดกรอย่างเป็นระบบและผู้บริหารมีความรู้และทักษะการนำไปใช้อย่างถูกต้องเรื่องศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นับเป็นความสำคัญประการหลักในการพัฒนาสู่ความสำเร็จของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านบุคลากร ผู้บริหารมีนโยบายกำหนดคุณสมบัติครูและผู้ดูแลเด็กให้ได้ตามมาตรฐาน ควรเพิ่มศักยภาพ ความรู้ ทักษะและแนวทางการดำเนินงานอย่างง่ายเป็นระบบ ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปีและมีผลการตรวจภาพรังสีปอดครบทุกคน ให้รายงานความก้าวหน้าผลการตรวจและการดูแลสุขภาพเบื้องต้น ความครอบคลุมได้รับวัคซีนครบถ้วนตามเกณฑ์ให้สอดคล้องกับนโยบายการรับวัคซีนพื้นฐานในเด็กที่มีการปรับเปลี่ยนการจัดกิจกรรมให้ความรู้การป้องกันควบคุมโรค
2. ด้านการบริหารจัดการ ควรเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ร่วมกันนโยบายผู้บริหารเพื่อผู้บริหารที่มีการกำหนดชัดเจน เช่น กำหนดแนวทางรับเด็ก-ไม่รับเด็กป่วยเข้าศูนย์ ควรมีนโยบายและสนับสนุนให้คณะกรรมการ/คณะทำงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการประชุมอย่างสม่ำเสมอกำหนดให้เรื่อง การดูแลสุขภาพอนามัยและการพัฒนาสุขภาพของเด็กเป็นวาระประจำ และมีการสื่อสารอย่างต่อเนื่องให้ผู้ปฏิบัติและนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง เน้นการสร้างขวัญกำลังใจและเพิ่มแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติ ตลอดจนให้มีการประชุมชี้แจงให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับได้รับทราบต่อไป
3. ด้านอาคารสถานที่ สุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม มีแนวทางจัดการตามโครงสร้างให้ได้ตามบริบทของพื้นที่ จัดสรรอ่างล้างมือและห้องน้ำ ห้องส้วมเพียงพอตามสัดส่วนพื้นที่และจำนวนเด็ก เพื่อลดการแออัดของเด็ก ลดการแพร่กระจายเชื้อโรคและเพิ่มประสิทธิภาพทางการสอนและรับรู้ของเด็กได้อย่างทั่วถึง

รวมทั้งอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่มีการนำเด็กป่วยมาฝากเลี้ยงรวมทั้งเด็กอาการดีขึ้นแต่ยังไม่หายเป็นปกติเพื่อลดการแพร่กระจายเชื้อโรคได้ ความรับผิดชอบของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมรอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4. ด้านวัสดุอุปกรณ์ในการควบคุมโรค การสนับสนุนให้มีความพร้อมใช้ มีการตรวจเช็ควันหมดอายุ จำหน่ายออกและมีแนวทางจัดสรรเพิ่มเติม อย่างเป็นระบบชัดเจน

5. ควรมีการประเมิน ติดตามการดำเนินงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก อย่างต่อเนื่องเน้นการดำเนินงานให้ได้ตามมาตรฐานในแต่ละด้าน เพื่อนำจุดอ่อนที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงแก้ไขทำงานให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

6. ควรมีการถ่ายทอดความรู้และกระบวนการทำงาน รวมทั้งความสำคัญของการคืนข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และดำเนินการแก้ไขปัญหาในพื้นที่โดยวิธีการ on the job training

7. ควรมีการจัดการเชิงระบบตามบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เน้นแบบฟอร์มที่กระชับและข้อความที่เข้าใจง่าย เช่น รูปแบบระบบเฝ้าระวัง คัดกรอง ส่งต่อและการแจ้งข้อมูลไปยังสถานบริการในชุมชนเพื่อการติดตามข้อมูลในส่วนที่ยังขาดต่อไป

ข้อเสนองานวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการประเมินอย่างเป็นระบบ มีเพียงการประเมินมาตรฐานของกรมควบคุมโรค และเขตสุขภาพที่ 7 แต่ยังขาดการประเมินตามบริบทตามนโยบาย กระบวนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กปลอดภัย และผลลัพธ์ของการดำเนินงาน เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการตัดสินใจปรับปรุง หรือพัฒนาแผนงานโครงการสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ให้ได้สารสนเทศที่ครอบคลุมยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณนายกเทศมนตรีเทศบาลนครนายก เทศมนตรีเทศบาลเมือง ในพื้นที่เขตเมือง เขตสุขภาพที่ 7 ตลอดจน ผู้บริหาร หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ที่

เกี่ยวข้องในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเขตเมือง เขตสุขภาพที่ 7 และขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น เจ้าหน้าที่กลุ่มเขตเมือง เจ้าหน้าที่กลุ่มระบาดวิทยา และเจ้าหน้าที่กลุ่มปฏิบัติการควบคุมโรคและตอบโต้ภาวะฉุกเฉินทางด้านสาธารณสุขทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนในการวิจัยครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2556.
2. สำนักระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข. โปรแกรมตรวจสอบข่าวการระบาด [ออนไลน์]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 31 ตุลาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก <http://www.boeoc.moph.go.th>
3. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือการประเมินศูนย์เด็กเล็กปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร: ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2555.
4. กรมควบคุมโรค สำนักโรคติดต่อทั่วไป. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์เด็กปลอดภัย ฉบับที่ใช้ประเมิน ปีงบประมาณ 2561. นนทบุรี: สำนักโรคติดต่อทั่วไป; 2561.
5. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2556.
6. พรชนก รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, สมนึก เลิศสุโภชวิชัย, กรรณิการ์ เจริญไทย, ณัฐธิชา หงษ์สามสิบหก. ผลการค้นหากฎเกณฑ์ที่เป็นประเด็นเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อในศูนย์เด็กเล็ก และโรงเรียนอนุบาลตามมาตรการของกรมควบคุมโรค พ.ศ.2561.
7. กาญจนวรรณ บัวจันทร์. ความสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดภัยของศูนย์เด็กเล็กที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จังหวัดปทุมธานี [ออนไลน์]. 2562 [เข้าถึงเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2562]. เข้าถึงได้จาก <http://www.aihd.mahidol.ac.th/res/wp-content/files/child/Review.pdf>

8. อุษณีย์ เทพรชัย, กัญญา ชื่นอารมณ. ศึกษาการดำเนินงานการบริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเขตอำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานี [ออนไลน์]. 2562 [เข้าถึงเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2562]. เข้าถึงได้จาก <https://www.tcithaijo.org/index.php/tnaph/article/download/.../87504/>